

הניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית?

ד"ר עודד ברוש
המכון למדיניות ואסטרטגיה
בי"ס לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה
המרכז הבינתחומי הרצליה
כנס הרצליה, 22 ינואר 2008

הניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית?

- מונח ההרתעה טפח ותפס לו אחיזה בהקשר נתון, שהיה שונה מהנוכחי
- אנו עמוסים בחטוטרת של עולם מושגים מופשט שתורת ההרתעה הנחילה לנו, ואשר נצרבו והוטמעו באופן עמוק בתודעה
- ביניהם, הבעייתיות של המכה השנייה, שעלולה להיות חסרת תועלת – והיריב עלול להבחין בזאת
- אמצעים וצעדים להרתעה שעלולים להספיק על מנת להרתיע יריב אחד יתכן שאינם מספיקים על מנת להרתיע אחר (כך גם בהתנהגות האנושית היומיומית)

הניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית?

- ב"עידן הגרעיני השני" – זהו המכשולים הרבים לאופן התפקוד התקין של ההרתעה כפי שלימדה תורת ההרתעה – בראקן, גריי, פיין ואחרים.
- אנו מצווים על ידי גריי ופיין להכרה מיטבית של היריב על מנת שנוכל לעצב את ההרתעה הנדרשת, ועל מנת לצמצם ככל הניתן את מרחב הטעויות, או את הסתברות הטעויות בתקינותה של ההרתעה
- ההרתעה בכל מקרה אינה יכולה להיות מובטחת (גריי – "ensured"), והיא תלויה בנכונותו של המורתע להיות מורתע (כל אמצעינו וצעדינו יכולים לתרום להחלטתו, אבל אינם שווי-ערך להחלטתו)

הניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית?

- רפסנג'אני (2001): "אם גם לישראל וגם לאומה האסלאמית יהיה פצצה אחת יכולה להחריב את ישראל, אבל אין הדבר חל על האומה האסלאמית" (= לא ניתן להחריבו באופן דומה). חושפני.
- כיום: מסמך בריטי מדצמ' 06 על "הרתעת מינימום" + דו"ח פרוייקט דניאל (ינואר 2003, התפרסם אפריל 2004) + קורדסמן (נובמבר 2007)
- הנייר הלבן הבריטי מנתח את האתגרים והאיומים, וממליץ על המענה (לחדש צי צוללות גרעיניות)

הניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית?

- פרוייקט דניאל ממליץ על כושר מכה שנייה של ישראל הכולל יכולת לתקוף 15 אתרי נגד-ערך מרכזיים במרחב (מלוב עד
- + הרתעה הקונבנציונאלית על מנת לצמצם סכנות הסלמתיות מלכתחילה
- + מניעה ("Pre-emption") על בסיס דוקטרינת בוש מ-2002

הניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית?

- קורדסמן מתאר מלחמה גרעינית
- בישראל יהיו בין 200 ל-800 אלף הרוגים (21 יום)
- באיראן יהיו בין 16 ל-28 מיליון הרוגים (21 יום)
- היתרון לישראל בגלל ההבדל בעוצמות הרש"קים ובתשתיות השיקום (לאיראן יהיו רק רש"קים של קילוטון, לישראל רש"קים בעלי עוצמה של מאות קילוטון עד מגאטונים – גרף "Yield Matters")

הניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית?

- קורדסמן מסמן 15 מרכזים עירוניים ראשיים באיראן (+ 11 במצרים + 10 בסוריה)
- קורדסמן מאייר שפגיעה של רש"ק של 1MT במרכז טהרן ישמיד כ-20 אחוז ממרכז העיר (מעגלים של PSI 2-5-10)
- קורדסמן מאייר שפגיעה של ארבעה רש"קים של 1MT כ"א במרכז טהרן ישמיד אזור של כ-50 אחוזים ממרכז העיר
- מסקנתו של קורדסמן: ישראל יכולה, "תיאורטית", לשרוד ולהשתקם; איראן לא יכולה לשרוד ולהשתקם ממלחמה גרעינית כזאת
- מכאן שאף אחד מהצדדים צריך להיות מעוניין ליזום מלחמה גרעינית

הניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית?

- האתגר: כיצד ליישם את ההרתעה לאור המלצותיהם של גריי ופיין
- התגובה האיראנית לפרסומים שנבחנו עלולה להיות ביטול ("מקורותינו מוסמכים יותר והם טוענים אחרת"), עלולים לראות את סוגיית "המכה השנייה" במונחים אחרים, נטועים בתפיסתם התרבותית
- ראוי להיזהר מאמונה עיוורת "מאגית" בעצם קיומה של הרתעה גרעינית כמבטיחה את ההרתעה

הניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית?

- ממצא ביניים: "הנייר הלבן" הבריטי + דו"ח "פרוייקט דניאל" + קורדסמן עוסקים כולם בשאלת המספיקות = Sufficiency בהרתעה
- יתכן שאנו נדרשים, אם כן, להגברה ("אמפליפיקציה") של ההרתעה על מנת להגדיל את הסתברויות הצלחתה
- הצד השני של המטבע: המעטה בכמות ההרתעה הנדרשת עלולה להוביל לכישלונה החמור
- (איראן היא מטרה גדולה: שטח עצום, תשתיות מפוזרות, 70 מיליון תושבים, 70 ערים עם אוכלוסיה של יותר מ-100 אלף)

הניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית?

מסקנות

- ההרתעה איננה יכולה להתבסס על ההנחות של תורת ההרתעה כפי שהיא מוכרת עד כה
- ההרתעה יכולה להצליח, בתנאי שהיא מעוצבת ובנויה כך שתתאים בדיוק ליריב המסומן
- לצורך זה, קביעותיהם של גריי ופיין עומדים: ההרתעה יכולה לעבוד, אבל רק בתנאי של הכרה מעולה של היריב
- אנחנו צריכים לשקוד על העיצוב, הארכיטקטורה והבנייה של הרתעה "חדשה", שונה ממודלים קודמים